

Domoznanski mozaik – Portreti (ne)znanih Brežičanov

Dragutin Križanić

(5. marec 1949, Poljanec pri Ludbregu, Hrvaška)

Dragutin Križanić, foto portret, 1993.

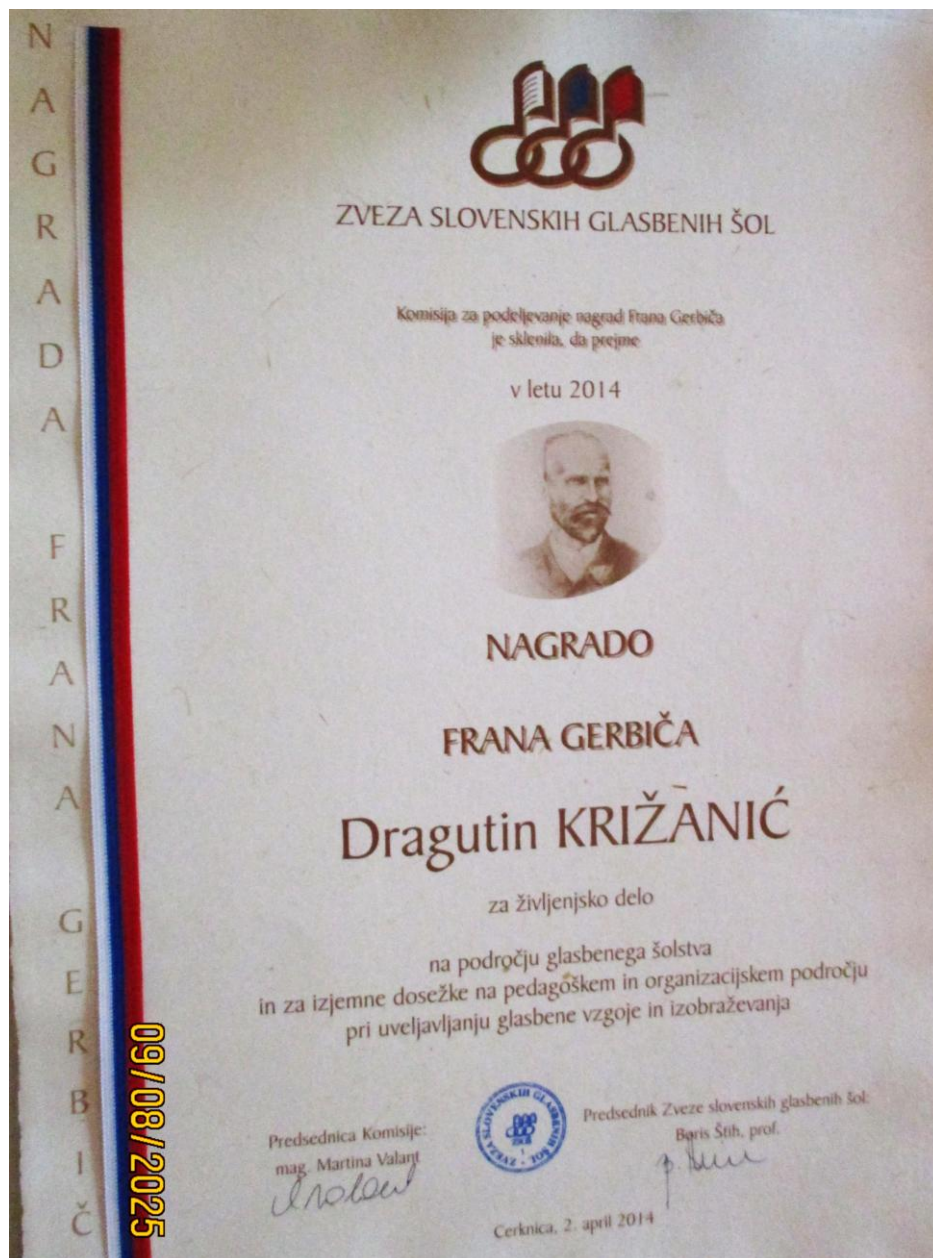
(Osebni arhiv D. Križanić)

Dragutin Križanić, za prijatelje Drago, je akademski glasbenik, nekdanji ravnatelj šole in zborovodja. Rodil se je 5. marca 1949 v kraju Poljanec pri Ludbregu na Hrvaškem, mami Vilhelmini in očetu Stjepanu Križaniću v kmečki družini. Osnovno šolo je končal v Varaždinu. Srednjo glasbeno šolo je obiskoval v Varaždinu, na Muzičkoj akademiji v Zagrebu pa je leta 1974 diplomiral na oddelku za kontrabas. Skoraj dvajset let je služboval v orkestru Zagrebački simfoničari Radiotelevizije Zagreb.

Dragutin Križanić igra na kontrabas.
»Glasbena šola malo drugače.« Glasbena šola Krško. Dom kulture Krško, 1993.
(Osebni arhiv D. Križanić)

Preden je diplomiral, je honorarno poučeval kitaro in vodil otroški tamburaški orkester na Glasbeni šoli Brežice. V šolskem letu 1992/93 je bil učitelj kitare na Glasbeni šoli Krško. Ravnatelj Glasbene šole Brežice je bil od leta 1993 do upokojitve v letu 2012. Šolo za ravnatelje je končal leta 1998 na Bledu. Pod njegovim vodstvom se je število učencev v šoli močno povečalo, odpirali so nove oddelke in ustanavljali nove orkestre.

Listina nagrada Frana Gerbiča. Cerknica, 2014.

Foto: Tomaž Teropšič.
(Osebni arhiv T. Teropšič)

Poleg številnih priložnostnih nastopov se je šola letno predstavljala z že kar tradicionalnimi koncerti:

- koncert komornih skupin, posvečen materinskemu dnevu,
- koncert »Naša prihodnost«,
- koncert pod naslovom »Znamo tudi drugače«, na katerem učitelji in učenci glasbene šole izvajajo skladbe od »Avsenika do tanga in Dixilenda«,
- junijski zaključni koncert in predbožični koncert sedanjih in bivših učencev šole ter koncert orkestrov Glasbene šole Brežice in pevskega zbora Solzice.

Predbožični koncert bivših in sedanjih učencev Glasbene šole Brežice.

Ravnatelj šole Dragutin Križanić je prvi z leve.

Mali avditorij Posavskega muzeja Brežice, 30. december 1994.

(Osebni arhiv D. Križanić)

V delovni skupini ravnateljev glasbenih šol pri zavodu za šolstvo si je prizadeval, da bi poučevanje ljudskih glasbil postalo del rednega programa osnovnih glasbenih šol. V Glasbeni šoli Brežice so te oddelke odprli med prvimi v Sloveniji. Šola je tako postala pomemben dejavnik kulturnega dogajanja v občini in regiji ter ustvarjala povezave z lokalnim in mednarodnim okoljem. Tako so ustvarili plodno sodelovanje z Umetniško šolo J. S. Bacha iz mesta Dobřany na Češkem.

Ob upokojitvi se mu je Zavod za šolstvo Republike Slovenije, Območna enota Novo mesto, pisno zahvalila za večletno strokovno sodelovanje. Leta 2014 mu je Zveza glasbenih šol podelila nagrado Frana Gerbiča za življenjsko delo na pedagoškem in organizacijskem področju pri uveljavljanju glasbene vzgoje in izobraževanja. Leta 2015 je postal častni občan Občine Brežice.

Moški pevski zbor Kulturno umetniškega društva Brežice na koncertu v Viteški dvorani gradu Brežice leta 2000. Na čelu zbora je Dragutin Križanić.

(Osebni arhiv D. Križanić)

Poslanstvo glasbenega pedagoga je nadgradil z izjemno dejavnim ustvarjanjem na področju ljubiteljske kulture. Leta 1984 je prevzel vodenje Moškega pevskega zbora bratov Milavcev pri Prosvetnem društvu Svoboda v Brežicah. Skupaj z ženo Elizabeto sta v okviru društva leta 1984 ustanovila ženski in mešani pevski zbor, ki sta ga vodila osemindeset let. Petindeset let pa sta dirigirala pevskim zborom štiriposredne deteljice, nekajkrat tudi v Viteški dvorani Posavskega muzeja Brežice, v gradu Brežice. S slednjim ju veže prav tako dolgoletno plodno sodelovanje.

Mešani zbor

Hej, tambura

(Dragutin Križanić)

Dragutin Križanić

Largo

1. Mi - ni - la - je mla - dost mo - ja, z ro - ko pod
 si - la - me pot živ - lje - nja, a te - be
 2. son - ce, si ble - da lu - na, si zvon ar -
 vo - da Kr - ke in Sa - ve, si most le -

ro - ko s te - boj sem ži - vel. No - sem rad i - mel.
 ve - dno
 ti - ški, ki v noč cin - glja. 2. Si si mav - ri - ca.
 po - te

R: 1-2. He - ej, hej, tam - bu - ra, stru - ne ti bo - žam,
 stru - ne mi pe - smi,

R: stru - ne do - ne - če hej, tam - bu - ra. mo - jih no - či, moj - ga sr - ca.

09/08/20

Notni zapis skladbe »Hej tambura«, posvečen
 Tamburaškemu orkestru Kulturno umetniškega društva Oton Župančič Artiče
 in Mešanemu pevskemu zboru Kulturno umetniškega društva Brežice.

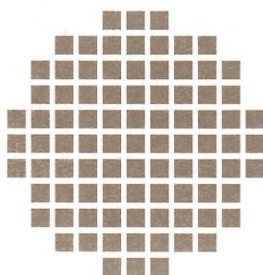
Foto: Tomaž Teropšič.
 (Osebni arhiv T. Teropšič)

Štiriintrideset let (1983–2017) je uspešno vodil tamburaški orkester Kulturno umetniškega društva Oton Župančič Artiče. Z njimi je požel številna najzlahtnejša priznanja in nagrade. Leta 2004 so na dislociranem festivalskem koncertu v Tuzli, v okviru mednarodnega tamburaškega festivala v Osijeku, priigrali prvo zlato plaketo »Tambura Paje Kolarića« in s tem dosežkom zapisali novo pomembno stran v zgodovini slovenskega tamburaštva.

Jskd
JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

*Priznanje sveta
območne izpostave sklada*

prejme

Dragutin Križanić

za razvoj in pomembne dosežke ustvarjalnega in poudarjalnega dela
na področju tamburaške glasbe in
s Tamburaškim orkestrom KUD Oton Župančič Artiče.

Arena Hribar,
predsednica Sveta območne izpostave Brežice

Artiče, 28. oktober 2017

Simona Rožman Strnad,
vodja območne izpostave Brežice

Listina priznanje JSKD, OE Brežice, Artiče, 2017.

Foto: Tomaž Teropšič.
(Osebni arhiv T. Teropšič)

Dragutin Križanić je sodeloval pri pripravi učnega načrta za tamburice in v soavtorstvu izdal učbenik *Šola za tamburice I* za 1. razred tamburice v osnovnih glasbenih šolah. Skupaj z ženo Elizabeto sta leta 2022 v okviru Društva upokojencev Brežice izdala CD z naslovom »*Ko spomini zadržijo*«. Leta 2021 pa je v okviru Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije izdal zbirko skladb za mešane zборе »*Tu sem doma*«.

Prednja platnica zbirke skladb za mešane zборе *Tu sem doma* iz leta 2021.

Foto: Tomaž Teropšič.
(Osebni arhiv T. Teropšič)

Za svoje delo je prejel večje število priznanj:

- oktobrska nagrada Občine Brežice, Občina Brežice, Brežice, 1992;
- zlato odličje, Zveza kulturnih društev Brežice, Brežice, 2012;
- častno občanstvo mesta Dobřany (Češka), Dobřany, 2013;
- Gallusova listina, Javni sklad za kulturne dejavnosti, 2014;
- nagrada Frana Gerbiča, Zveza slovenskih glasbenih šol, 2014;
- častno občanstvo Občine Brežice, Občina Brežice, Brežice, 2015;
- medalja za zasluge, Predsednik Republike Slovenije, Ljubljana, 2019 in povelja grada Ludbrega počasnom građaninu, Ludbreg, 2020;
- častno priznanje, Zveza kulturnih društev Brežice, Brežice, 2025.

Nastop dueta Križanić v galeriji Posavskega muzeja Brežice. Brežice, 1995.

(Osebni arhiv D. Križanić)

Dragutin in žena Elizabeta veliko nastopata v duetu na različnih prireditvah. Drago igra na kitaro, Elizabeta pa prispeva svoj čudoviti glas in le njej lastno valovanje melodij. Njuni nastopi so nepozabni in s tem znova in znova potrjujeta, da s pesmijo in glasbo gradita boljši svet.

BESEDE IN PESEM - Poslušalce sta gosta večera, zakonca Križanič, odvedla stran iz muzeja, iz hladnega četrтка 27. januarja 2000, iz zime, iz njihovih petdesetih, ker sta ob njegovi kitari pela drug ob drugem o ljubezni, o Dubrovniku... Občinstvo je ploskalo. Magister Tomaž Teropšič, direktor Posavskega muzeja Brežice, s sodelavci jima je dal šopek. (Podpis: M. L.)

Glasba je zdravilo za dušo

V Posavskem muzeju v Brežicah večerni razgovor pred občinstvom z Dragom in Elizabeto Križanič

BREŽICE - "Najprej gre kultura, šele za njo gredo politiki. Zato je kultura pomemben ambasadorski poklon kulturi je izrekel na četrtkovem večernem pogovoru v Posavskem muzeju prof. Drago Križanič, ki je bil s soprogo prof. Elizabeto Križanič gost tamkajšnjega večernega pogovora, kjer je usmerjal debato Ivan Kastelic v muzeju kustos pedagog. Drago je ravnatelj Glasbene šole Brežice, Elizabeta je pomočnica ravnatelja Glasbene šole Krško.

Oba sta poklicno in veliko tudi v prostem času glasbenika, v kulturi torej. Oba visoko cenita amatersko kulturo. Drago Križanič pravi: "Naša amaterska kultura je izjemno pomembno dogajanje. Zelo bi morali ceniti vse tiste, ki se ukvarjajo z njo. Zato pozivam vse, ki lahko pomagajo amaterski kulturi, naj pomagajo."

Pomemben je za družbo tudi učitelj, menita oba četrtkova so-

govornika, zato je pomembno, kakšni so učitelji. Kastelic ju je na tej točki domala prekinil, češ da ljudje trdijo, da sta onadva dobra, zelo dobra in strpna učitelja. "Po duši sem učitelj," je ob tem popustila Elizabeta, ki najraje uči najmlajše. S skupino stanovskih kolegov sodeluje v pisanju vodnika za učitelje.

Onadva bi, glasbo dajala kar kot lek za zdravljenje odprtih ran, tistih v družbenem organizmu. "Saj vemo," je rekla Elizabeta, "kaj pomeni za družbo, če se veliko otrok ukvarja z glasbo." Drago: "Glasba koristno vpliva na mlade ljudi. Glasba je zdravilo za dušo. Vsi tisti, ki se ukvarjajo z glasbo, so drugačni v pozitivnem smislu. Radi bi, da bi se čimveč otrok ukvarjalo z glasbo. Zato se bomo trudili, da bo šolnina v Glasbeni šoli Brežice tudi v bodoče med najnižjimi v Sloveniji."

M. LUZAR

Časopisni izrezek. *Dolenjski list*, 3. februar 2000.

Foto: Tomaž Teropšič.
(Osebni arhiv T. Teropšič)

Dragutin in Elizabeta živita v Brežicah od leta 1972. Vrsto let sta živela kot podnajemnika, nato pa sta se odločila za gradnjo. Leta 1984 sta si na Marofu v Brežicah postavila hišo in ustvarila dom. S tem sta si ustvarila okolje za kakovostno kulturno življenje, ustvarjanje, petje in igranje ter spletnje pristnih prijateljev.

Za zaključek pa še Dragutinova izjava o glasbi: »Glasba, umetnost, to je iskanje poti od srca do srca. To je nekaj tako enostavnih in tako zahtevnih korakov.«

Viri in literatura

- Glasbena šola Brežice. Naših 50 let. Glasbena šola Brežice, Brežice, 1996, 76 str.
- Dragutin Križanić, Glasbena šola Brežice. Poročilo o delu za šolsko leto 2011/2012. Brežice, 2012, 80 str.
- Kulturno umetniško društvo Oton Župančič Artiče 80 let. Artiče, november 2011, 53 str.
- Dragutin Križanić, Tamburaški orkester KUD Oton Župančič Artiče. Ob 40 letnici orkestra in 75 letnici tamburaštva v Artičah. 40 str.
- Natja Jenko Sunčič, »Brežice so mesto glasbe, mesto amaterske kulture!« Posavski obzornik, 23. 6. 2011, str. 3
- Okupljanje potomaka roda Križanić. Fokus, 2. srpnja 2004, str. 58.
- Martin Luzar, Rišeta sledi, ki trajajo večno. Dolenjski list, 2. 11. 2017, str. 16.
- Osebni podatki: Dragutin Križanić, 29. november, 2024.

Pripravil: Dr. Tomaž Teropšič, muzejski svetnik